

I

(Rezoliucijos, rekomendacijos ir nuomonės)

NUOMONĖS

EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ
KOMITETAS

556-OJI EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETO PLENARINĖ SESIJA PER
INTERACTIO, 2020 12 2–2020 12 3

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl dokumento „ES strategijos, skirtos
visų žaliesiems įgūdžiams ir kompetencijoms sustiprinti, kūrimas“

(nuomonė savo iniciatyva)

(2021/C 56/01)

Pranešėja **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2020 2 20
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 32 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Užimtumo, socialinių reikalų ir pilietybės skyrius
Priimta skyriuje	2020 11 11
Priimta plenarinėje sesijoje	2020 12 2
Plenarinė sesija Nr.	556
Balsavimo rezultatai	241 / 4 / 8
(už / prieš / susilaikė)	

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. EESRK pabrėžia, kad **atsakomybę už aplinką privalo jausti kiekvienas žmogus**. Norint pasiekti aplinkos požiūriu darnų vystymąsi reikia drastiškų permainų visuomenėje, įskaitant individualius ir kolektyvinius mūsų mentaliteto, elgesio, gyvenimo būdo pokyčius, taip pat socialinės, politinės ir ekonominės mūsų šalių ir visuomenių sanklodos pasikeitimų.

1.2. EESRK ragina valstybes nares sukurti veiksmingas nacionalines strategijas, įtraukiant socialinius partnerius ir atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, kad skubiai būtų įgyvendinti **JT darnaus vystymosi tikslai (DVT)**, kuriais reikalaujama, kad valstybės imtųsi veiksmų visa apimančio ir lygiaverčio kokybiško švietimo (DVT 4) bei klimato kaitos (DVT 13) srityse. Konkrečiai, 13 tikslo 3 uždavinys yra „[g]erinti švietimą, informuotumo didinimą bei žmogiškuosius ir institucinius gebėjimus klimato kaitos mažinimo, prisitaikymo prie jos, jos poveikio mažinimo ir ankstyvo išpėjimo srityse“. 4 tikslo 7 uždavinys yra „užtikrinti, kad visi besimokantys asmenys įgytų žinių ir įgūdžių, reikalingų darniam vystymuisi skatinti“, nes tai laikoma ne tik būdu gerinti įgūdžius ir stiprinti ekonomiką, bet ir propaguoti **pasaulinio pilietiško ir taikos** tikslus. Švietimas atlieka lemiamą vaidmenį šiuose pokyčiuose ir šis vaidmuo neapsiriboja vien ekologiniais klausimais mokymo programose.

1.3. EESRK ragina Europos Komisiją ir valstybes nares įgyvendinti pirmąjį **Europos socialinių teisių ramsčio principą**, kuriuo siekiama kokybiško ir įtraukaus švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą, kaip visų europiečių teisės, kartu gerinant žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų tam, kad būtų apsaugota aplinka, ir profesinių įgūdžių visiems ugdymą, kad šio principo įgyvendinimas būtų remiamas tvariu viešuoju finansavimu, dėl kurio susitariama su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene.

1.4. EESRK mano, kad žalieji įgūdžiai, atsakomybė už aplinką ir darnus vystymasis turėtų būti visapusiškai integruoti į mokymosi rezultatus (žinias, įgūdžius, požiūrį ir vertybes) ir bet kokio amžiaus besimokančiųjų formalųjį, savaiminį ir neformalųjį mokymąsi kiekviename švietimo sektoriuje, pameistrystės ir darbuotojų mokymo programose žaliuosiuose sektoriuose ir ne tik.

1.5. EESRK primena Europos Komisijai ir valstybėms narėms, kad reikia geriau susieti aplinkos politiką su užimtumo ir švietimo politika. Tai taip pat turėtų padėti sutelkti dėmesį į bedarbių arba dirbančių žmonių, kurių mokymas turėtų apimti atsakomybę už aplinką ir ypatingai akcentuoti žaliuosius įgūdžius, įgūdžių numatymą ir tobulinimą. Taigi labai svarbu užtikrinti, kad mokantis ir mokant apie klimato kaitą būtų atsižvelgiama į demokratinę mokyklos kultūrą ir „žaliosios kultūros“ mokymosi aplinką, **kurti žaliąsias mokyklas**, kuriose būtų tinkama klimatai sauganti ir aplinką tausojanti infrastruktūra, taigi joms vadovaujama tvariai, bendradarbiaujant su visais mokyklų suinteresuotaisiais subjektais ir mokinius ugdant tapti aktyviais piliečiais ir būsimais darbuotojais, kovosiančiais su klimato kaita.

1.6. EESRK ragina Europos Komisiją **ES lygmeniu** atlikti žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų ugdymo **tyrimus** valstybėse narėse ir šiais tyrimais grįsti savo politikos strategiją. Moksleiviams mokyklos yra labai svarbus informacijos aplinkos klausimais šaltinis, ypač visažinio interneto, socialinės žiniasklaidos ir melagingų naujienų laikais. Vis dėlto reikia daugiau informacijos apie ES valstybių narių politiką, susijusią su informuotumo apie klimato kaitą, atsakomybės už aplinką ir darnaus vystymosi, kaip žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų, integravimu į švietimo politiką ir ikimokyklinio ugdymo, bendrojo lavinimo ir aukštojo mokslo mokymo programas. Tokie tyrimai taip pat turėtų sutelkti dėmesį į socialinius ir profesinius žaliuosius įgūdžius ir kompetencijas profesinio rengimo ir mokymo (PRM), pirminio profesinio rengimo ir mokymo bei tęstinio profesinio rengimo ir mokymo sektoriuose, taip pat keliant bedarbių ir darbuotojų kvalifikaciją ir juos perkvalifikuojant.

1.7. EESRK primena, kad žalieji įgūdžiai ir kompetencijos yra būtini visiems piliečiams – tiek jauniems, tiek vyresnio amžiaus. Todėl turėtų būti skiriama daugiau dėmesio jų įgyvendinimui kartu diegiant **Bendrųjų kompetencijų sistemą** ⁽¹⁾ visų rūšių švietime ir panaudojant ją siekiant ugdyti pilietiškumo kompetenciją, kuri yra reikalinga tam, kad būtų prisiimta atsakomybė už aplinką, taip pat „matematinę kompetenciją ir kompetenciją mokslo, technologijų ir inžinerijos srityse“, kuri turi padėti remti aplinkos tvarumą, ypač mokslo ir technologijų pažangos požiūriu. Be to, žaliuosius įgūdžius ir atsakomybę už aplinką reikėtų įtraukti į visus dėstomus dalykus, ypač geografiją, etiką ir filosofiją.

1.8. EESRK palankiai vertina tai, kad 2020 m. paskelbtoje Europos Komisijos naujoje Europos įgūdžių darbotvarkėje ⁽²⁾ didelis dėmesys skiriamas žaliesiems įgūdžiams, tačiau apgailestauja, kad joje nenumatyta, kokios apimties suaugusiųjų dalyvavimo kokybiškame ir įtraukiamame mokyme bent jau pagrindinių žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų srityse turėtų siekti šalys, nors Komisija nurodo kitą tikslą – siekti, kad suaugusieji dalyvautų pagrindinių skaitmeninių įgūdžių mokyme.

1.9. EESRK palankiai vertina faktą, kad 2019 m. paskelbtame Europos žaliajame kurse ⁽³⁾ pateikiama visapusiška ES kovos su klimato kaita ir aplinkosaugos strategija poveikio klimatui neutralumo tikslui pasiekti iki 2050 m. ir kad juo paskelbta apie keletą strategijų, kurios bus toliau plėtojamos reglamentais, fondais ir nacionalinėmis reformomis. EESRK ragina valstybes nares nustatyti nacionalinę politiką, kurią įgyvendinant didelis dėmesys būtų skiriamas atsakomybės už

⁽¹⁾ OL C 189, 2018 6 4, p. 1.

⁽²⁾ COM(2020) 274 *final*.

⁽³⁾ COM(2019) 640 *final*.

aplinką ir žaliųjų įgūdžių ugdymui bei **iniciatyviam kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui**, kad visiems, ypač darbuotojams iš nuosmukį patiriančių sektorių, būtų lengviau pereiti prie žaliosios ekonomikos. EESRK primena, kad tokios reformos turi vykti vedant veiksmingą socialinį dialogą su mokytojais ir darbuotojų profesinėmis sąjungomis, darbdaviais ir konsultuojantis su atitinkamomis pilietinės visuomenės organizacijomis.

1.10. EESRK palankiai vertina Europos žaliajame kurse pateiktą pasiūlymą sukurti **Europos kompetencijos sistemą** ir rekomenduoja Komisijai plėtoti šią sistemą taip, kad ji būtų taikoma **formaliai, savaiminiam ir neformaliai** mokymuisi pagal „Atvirojo bendradarbiavimo metodą“, įtraukiant švietimo ministerijų atstovus, socialinius partnerius iš švietimo ir profesinio mokymo sektorių bei kitus atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, pavyzdžiui, jaunimo ir švietimo nevyriausybinės organizacijos (NVO).

1.11. EESRK palankiai vertina tai, kad Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Europos žaliojo kurso⁽⁴⁾ ir pabrėžė, kad **pramonės strategija** turi apimti poveikį darbo jėgai, taip pat darbuotojų **mokymą, perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą**⁽⁵⁾; EESRK remia regioninį šios strategijos aspektą ir tvirtą valdymą pasitelkiant socialinį dialogą. EESRK pabrėžia, kad įmonės taip pat turi plėtoti aplinkos apsaugos strategijas, kurioms taip pat reikia darbdavių įgūdžių tobulinimo.

1.12. EESRK ragina ES Tarybai pirmininkausiančias valstybes nares ir Europos Komisiją stiprinti **Švietimo tarybos, Užimtumo tarybos ir Aplinkos tarybos** bendradarbiavimą, kad aukščiausiu lygmeniu sprendimus priimančios asmenys susietų kovą su klimato kaita su žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų teikimo visoms amžiaus grupėms svarba atsižvelgiant į kiekvieną švietimo ir profesinio mokymo sektoriaus formą ir rūšį.

1.13. EESRK ragina parengti **išsamią ES lygmens strategiją**, pavyzdžiui, priimant Tarybos rekomendaciją, dėl žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų tobulinimo, žaliųjų mokyklų strategijų kūrimo ir suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo darbo vietoje ir už jos ribų, suteikiant aplinkos ir visuomenės apsaugai bei ekonomikos žalinimui reikalingus įgūdžius. Mes siūlome, kad tokia Tarybos rekomendacija būtų atsižvelgta į naujos Europos įgūdžių darbotvarkės pasiūlymus, kad dėmesys būtų sutelktas į tai, kaip ugdyti kiekvieno asmens ekologišką požiūrį ir taip paversti atsakomybę už aplinką universalia kompetencija Europos švietimo erdvės švietimo ir mokymo srityse bei sutelkti dėmesį į lygybę mokant žaliųjų įgūdžių visose amžiaus grupėse, o ypač socialiai ir ekonomiškai nepalankioje padėtyje esančiose grupėse. Norėdami taip įgyvendinti strategiją taip pat turėtume gerinti švietimą ir mokymą, juos papildydami tvariais ir pakankamais techniniais, finansiniais ir personalo ištekliais ir finansavimu iš viešojo biudžeto.

1.14. EESRK mano, kad valstybės narės turėtų įgyvendinti visapusišką politiką ir finansavimą, kuriais **būtų remiamas mokytojų ir dėstytojų pirminis ir tęstinis profesinis tobulėjimas aplinkos apsaugos srityje** kaip universali tema mokytojams visuose švietimo ir mokymo dalykuose, lygmenyse ir rūšyse, ir kaip konkretus žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų ugdymas. Valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti, kad mokytojams ir dėstytojams būtų teikiama pakankama profesinė parama ir kad jie būtų aprūpinti reikiama šiuolaikiška mokymo medžiaga, priemonėmis, metodika ir dėstymo praktika šioje srityje.

1.15. EESRK primena, kad žaliųjų įgūdžių įgijimas darbo vietoje padidintų darbuotojų, vadovų ir suinteresuotųjų subjektų atsparumą ir gebėjimą prisitaikyti, ir kartu prisidėtų prie aplinkos atžvilgiu tvaraus augimo. EESRK ragina remti įmonių (ypač MVĮ) bendradarbiavimą ir išteklių telkimą, kad būtų patenkinti mokymo poreikiai, susiję su socialiniais ir emociniais bei dalykiniais žaliaisiais įgūdžiais ir kompetencijomis.

1.16. EESRK ragina užtikrinti **ES finansavimą žalesiems įgūdžiams ir aplinkosaugos kompetencijai**, pavyzdžiui, „Erasmus +“, ESF+, Ekonomikos gaivinimo priemonių rinkinys ir Teisingos pertvarkos fondas turėtų sutelkti dėmesį į finansinės paramos žaliųjų įgūdžių ugdymui visose amžiaus grupėse teikimą.

⁽⁴⁾ 2020 m. sausio 15 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos žaliojo kurso.

⁽⁵⁾ Pabrėžta mūsų.

1.17. EESRK ragina **žalinti Europos semestrą** ⁽⁶⁾ ir prašo Komisijos dirbti su švietimo ministerijomis, atitinkamais socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis formuluojant ES valstybių narių konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kaip padidinti žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų skatinimą visais lygmenimis ir visuose švietimo ir mokymo sektoriuose, pradedant **ikimokykliniu ugdymu ir kylant iki pat aukštojo mokslo ir suaugusiųjų švietimo**, pagalvojant apie galimybes teikti veiksmingą paramą suaugusiems darbo vietose ir už jų ribų.

2. Bendrosios pastabos

2.1. Kova su klimato kaita daro didžiulį poveikį socialinėms sąlygoms, švietimui, užimtumui ir darbo rinkai. Europoje 2019 m. buvo ypač svarbūs piliečių, pirmiausia besimokančio jaunimo, susitelkimo metai – jie reikalavo valdžios institucijų skubiai imtis plataus užmojo veiksmų klimato kaitos problemai spręsti. Atsakomybė už aplinką ir žalieji įgūdžiai yra reikalingi visiems, ne tik vartotojams ir piliečiams, bet ir sprendimus priimantiems asmenims, įmonėms ir darbuotojams. Tokie įgūdžiai diegtini kiekviename sektoriuje ir veikloje, tiek profesiniame gyvenime (nuo tokių užduočių, kaip strateginis planavimas ir inovacijos iki žemiausios grandies darbo vietų gamyklose ir paslaugų įmonėse), tiek ir kasdieniniame gyvenime (pavyzdžiui, namų ūkis, transportas ir vartojimas) ir jie turi tapti kiekvienos profesijos dalimi, nors kai kuriuos darbus galima priskirti „aplinkosaugos specialistų“ darbo vietoms.

2.2. COVID-19 pandemijai sutrikdžius daugelio valstybių ekonomiką, Europos Vyriausybės ir žmonės neturėtų skirti mažiau dėmesio klimato kaitai. Europos politikai, įmonės, įstatymų leidėjai ir aktyvistai ragina savo vadovus numatyti žaliąsias investicijas, kuriomis, pasibaigus koronaviruso pandemijai, būtų išjudintas augimas. Šio raginimo prielaida yra ta, kad kova su klimato kaita ir biologinės įvairovės skatinimas prisidės prie stipresnės ekonomikos atkūrimo. Fiskalinių skatinamųjų priemonių, kurios bus taikomos po COVID-19, rinkiniai suteiks galimybę inicijuoti transformuojantį ir žalinantį ekonomikos atsigavimą, kurio metu bus kuriamos žaliosios darbo vietos.

2.3. Tuo pat metu kelete valstybių vyko plataus masto protestai, kuriuos sukėlė tai, kad dalis gyventojų fiskalines ir socialines reformas laikė neteisingomis. Šie pastarieji įvykiai parodo, kad skubiai reikalinga plataus užmojo ir reikšminga klimato politika, kuri būtų įtrauki ir remtų daugumą pažeidžiamiausių regionų, sektorių, darbuotojų ir piliečių. Žinoma, ši klimato politika **veikia formalus, savaiminio ir neformalus visų amžiaus grupių besimokančiųjų mokymąsi**, o žalieji įgūdžiai, atsakomybė už aplinką ir darnus vystymasis turėtų būti universaliai integruoti į mokymosi rezultatus (žinias, įgūdžius, požiūrį ir vertybes) kiekviename švietimo sektoriuje, pameistrystės ir darbuotojų mokyme žaliuosiuose sektoriuose ir už jų ribų. Turėtume suprasti, kad žalieji įgūdžiai ir kompetencijos yra tie, kurie yra reikalingi visuomenei ir ekonomikai, atsižvelgiant į aplinkosaugos reikalavimus. Aplinkos apsaugos klausimai apima daugybę klausimų, nuo klimato kaitos ir taršos iki gamtos išteklių ir biologinės įvairovės.

2.4. Švietimas atlieka labai svarbų vaidmenį didinant informuotumą apie aplinkosaugos problemas ir formuojant pokyčių atnešti galintį požiūrį ir elgseną. Nors, pasak EBPO ⁽⁷⁾, daugelis 15-mečių pesimistiškai vertina ateitį aplinkos apsaugos požiūriu ⁽⁸⁾, yra daug šalių, kurios **į savo mokymo programas jau įtraukė aplinkos apsaugos temas** ir svarsto tokius klausimus, kaip atliekų perdirbimas, kasdieniai vartojimo modeliai ir tvari elgsena. Mokyklos yra nepaprastai svarbus moksleivių informavimo aplinkos klausimais šaltinis ir vieta, kurioje galima paruošti atsakingus ir kritiškai mastančius piliečius, kurie žino ir supranta aplinkos problemų priežastis ir pasekmes ir kurie turi žinių, įgūdžių ir nuomonių, kurių reikia tvariems sprendimams surasti. Vis dėlto reikia daugiau informacijos apie ES valstybių narių politiką, susijusią su informuotumu apie klimato kaitą, atsakomybės už aplinką ir darnaus vystymosi, kaip žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų, integravimu į ikimokyklinio ugdymo, bendrojo lavinimo ir aukštojo mokslo mokymo programas.

⁽⁶⁾ Aplinkos taryba, 2019 m. kovo 5 d.

⁽⁷⁾ EBPO (2014), Trends shaping education 2014 Spotlight 4.

⁽⁸⁾ EBPO (2019), Avvisati, F., Is there a generational divide in environmental optimism?, PISA in Focus, No 95.

2.5. Žalieji igūdžiai ir kompetencijos yra būtini visiems piliečiams – tiek jauniems, tiek vyresnio amžiaus. Žalieji igūdžiai yra kompleksinis terminas, susijęs su gebėjimu tarpusavyje integruoti aplinkosaugos aspektus ir kitus igūdžius. Tam reikia pakankamo supratimo ir žinių aplinkosaugos klausimais, bet kartu ir tvirtų bendrųjų igūdžių bei su darbu susijusių igūdžių pagrindų. Bendrųjų kompetencijų sistemoje ⁽⁹⁾ minima, kad *matematinė kompetencija ir gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos kompetencija* turi palaikyti aplinkos tvarumą, ypač atsižvelgiant į mokslo ir technologijų pažangą, o pilietiškumo kompetencija turi prisiimti atsakomybę saugoti aplinką. Gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos kompetencijos yra svarbus pagrindas, nuo kurio atsispiriant galima suprasti aplinkos apsaugos klausimus ir surasti problemų sprendimus. Tokios kompetencijos kaip kritinis mąstymas, kūrybiškumas ir bendradarbiavimas arba kolektyvinis darbas taip pat yra labai svarbios siekiant sudaryti sąlygas į ekologiniu požiūriu sąmoningam ir aktyviam pilietiškumui.

2.6. Pasak EBPO, nors daugumoje šalių tik mažuma mokyklų turi pamokas, skirtas aplinkai, ši tema dažnai aptariama dėstant kitus pagrindinės mokyimo programos dalykus, ir daugelis mokyklų siūlo aplinkai skirtą popamokinę veiklą ⁽¹⁰⁾. Tačiau kol kas nėra atliekami specialūs **tarptautiniai tyrimai**, kurie nagrinėtų aplinkosaugos mokslui, aplinkosauginei elgsenai skirtas nacionalines strategijas ir mokymo programas ir konkretų žaliųjų igūdžių mokymo plėtojimą ir tokių igūdžių vertinimą. Taigi EESRK ragina Europos Komisiją vykdyti žaliųjų igūdžių ir kompetencijų ugdymo tyrimus valstybėse narėse ir grįsti savo strategiją tokiais tyrimais.

2.7. Ekonomikos žalinimas reiškia, kad produktai gaminami ir paslaugos teikiamos sunaudojant mažiau energijos, žaliavų ir sumažinant į aplinką išskiriamą anglies dioksido kiekį. Žalinimas apima visų sektorių ekonominę veiklą ir šiame procese dalyvauja darbuotojai ir vartotojai ⁽¹¹⁾. Perėjimas prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos reiškia struktūrinius pokyčius įvairiuose sektoriuose ir profesijose, nes atsiranda arba didėja naujų žaliųjų profesijų paklausa. Tačiau labiausiai reikėtų, kad žalesnėmis taptų jau egzistuojančios profesijos. Tai reiškia, kad į visų švietimo ir profesinio mokymo **atnaujintas mokymo programos** turi būti įtraukti **nauji igūdžiai** ar netgi naujos kvalifikacijos.

2.8. Kiekviena profesija turi atsižvelgti į savo specialius aplinkosaugos aspektus. Nors žalinant ekonomiką atsiranda igūdžių poreikių, pirmiausia tokiuose konkrečiuose sektoriuose kaip energetika ir efektyvus išteklių naudojimas, statyba ir apdirbamoji pramonė, pereinant prie žiedinės ekonomikos, žaliųjų igūdžių poreikiai atsiranda labai įvairiose pramonės šakose. Tokie nauji igūdžiai turi būti įtraukti į įvairius švietimo sektorius, įskaitant profesinio rengimo ir mokymo (PRM) teikimą, pradedant pirminiu profesiniu rengimu ir mokymu, baigiant tęstiniu profesiniu rengimu ir mokymu, taip pat į pameistrystės mokymo programas. Šie nauji žalieji igūdžiai gali apimti įvairius igūdžius, pradedant labai techniniais ir su konkrečiu darbu susijusiais igūdžiais, baigiant labiau socialiniais emociniais igūdžiais, tokiais kaip atsakingas išteklių naudojimas, kuris gali būti aktualus įvairioms profesijoms, hierarchijos lygmenims ir sektoriams ⁽¹²⁾.

2.9. Kol kas dar nėra **visapusiškos ES lygmens strategijos**, tokios kaip Tarybos rekomendacija, dėl žaliųjų igūdžių ir kompetencijų ugdymo švietimo ir profesinio mokymo srityje, žaliųjų mokyklų strategijų kūrimo ir suaugusiųjų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo darbo vietoje ir už jos ribų, suteikiant aplinkos apsaugai, visuomenei ir ekonomikos žalinimui reikalingus igūdžius. EESRK palankiai vertina tai, kad 2020 m. paskelbtoje Europos Komisijos naujoje Europos igūdžių darbotvarkėje ⁽¹³⁾ didelis dėmesys skiriamas žaliesiems igūdžiams, tačiau apgailestauja, kad joje nenumatyta, kokio skaičiaus suaugusiųjų, turinčių bent jau pagrindinius žaliuosius igūdžius ir kompetencijas, turėtų siekti valstybės, nors Komisija nurodo kiek suaugusiųjų turėtų dalyvauti pagrindinių skaitmeninių igūdžių ugdyme. Mes siūlome, kad tokia Tarybos rekomendacija atsižvelgtų į naujos Europos igūdžių darbotvarkės pasiūlymus, kad dėmesys būtų sutelktas

⁽⁹⁾ OL C 189, 2018 6 4, p. 1.

⁽¹⁰⁾ EBPO (2012), How 'green' are today's 15-year-olds? PISA in Focus, No 15.

⁽¹¹⁾ Eurofound (2011), Industrial relations and sustainability: the role of social partners in the transition towards a green economy.

⁽¹²⁾ CEDEFOP (2019), Skills for green jobs: 2018 update. Europos apibendrinamoji ataskaita. CEDEFOP tyrimas apžvelgia poslinkius Vokietijoje, Danijoje, Ispanijoje, Estijoje, Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

⁽¹³⁾ COM(2020) 274 final.

į tai, kaip ugdyti kiekvieno asmens ekologišką požiūrį ir taip paversti atsakomybę už aplinką universalia kompetencija Europos švietimo erdvės švietimo ir profesinio mokymo srityse ir sutelkti dėmesį į žaliųjų įgūdžių įgijimo lygybę visose amžiaus grupėse, bet kokios lyties asmenų atveju ir socialiai ir ekonomiškai nepalankioje padėtyje esančiose grupėse.

2.10. Perėjimas prie žiedinės ir mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos neišvengiamai pakeis sektoringą ir profesinę struktūrą ir ne tik suteiks galimybių, bet ir sukels problemų, įskaitant sektorių nuosmukį ir sektoriams iškiliančias darbuotojų įdarbinimo kliūtis. Žvelgiant iš tokios perspektyvos, specialiai pažeidžiamesnėms suaugusiųjų grupėms, tokioms kaip žemos kvalifikacijos darbuotojai⁽¹⁴⁾, pritaikytos strategijos suteiks papildomos socialinės ir ekonominės naudos.

2.11. Reikia visapusiškos politikos ir finansavimo, kuriuo būtų remiamas mokytojų ir dėstytojų pirminis ir tęstinis profesinis tobulėjimas aplinkosaugos srityje – tai turi tapti universalia tema mokytojams visuose švietimo ir mokymo dalykuose, lygmenyse ir tipuose, ir konkretus žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų mokymas. Valstybės narės taip pat turėtų užtikrinti, kad mokytojams ir dėstytojams būtų teikiama pakankama profesinė parama ir kad jie būtų aprūpinti reikiama, šiuolaikiška mokymo medžiaga, priemonėmis, metodika ir dėstytojų praktika šioje srityje.

2.12. Remiantis naujausiais moksliniais tyrimais⁽¹⁵⁾, bedarbių arba dirbančiųjų mokymo programos paprastai retai konkrečiai orientuojamos į žaliuosius įgūdžius, nors sektorių organizacijos ir labdaros ar nepelno organizacijos kartais aktyviai dalyvauja tokių įgūdžių ugdyme. Tai gali rodyti, kad aplinkos politikos ir politikos, susijusios su užimtumu ir įgūdžiais, įskaitant įgūdžių numatymą, ryšys yra silpnas. Apžvelgtose šalyse žalieji įgūdžiai ir darbo vietos retai yra vienintelis reglamentų, politikos ir strategijų objektas. Kartu subsidijos ir paskatos, skirtos įmonių žaliųjų įgūdžių lavinimui, yra retos.

3. Konkrečios pastabos

3.1. EESRK nurodo, kad **JT darnaus vystymosi tikslais (DVT)** reikalaujama, kad šalys imtųsi veiksmų dėl įtraukaus ir teisingo kokybiško švietimo (DVT 4) ir dėl klimato kaitos (DVT 13). Konkrečiai, 13 tikslo 3 uždavinys yra „[g]erinti švietimą, informuotumo didinimą bei žmogiškuosius ir institucinius gebėjimus klimato kaitos mažinimo, prisitaikymo prie jos, jos poveikio mažinimo ir ankstyvo įspėjimo srityse“. 4 tikslo 7 uždavinys yra „užtikrinti, kad visi besimokantys asmenys įgytų žinių ir įgūdžių, reikalingų darniam vystymuisi skatinti“, nes tai laikoma ne tik būdu gerinti įgūdžius ir stiprinti ekonomiką, bet ir propaguoti **pasaulinio aktyvaus ir demokratiško pilietiškumo ir taikos** tikslus.

3.2. EESRK pabrėžia, jog reikia įgyvendinti pirmąjį **Europos socialinių teisių ramsčio** principą, kuriuo siekiama kokybiško ir įtraukaus švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą, kaip visų europiečių teisės, kartu gerinant žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų ugdymą visiems ir remiant šio principo įgyvendinimą tvariu viešuoju finansavimu, dėl kurio susitariama su socialiniais partneriais ir pilietine visuomene.

3.3. EESRK palankiai vertina faktą, kad 2019 m. gruodžio 11 d. paskelbtame Europos žaliajame kurse⁽¹⁶⁾ pateikiamos visapusiškos ES kovos su klimato kaita ir aplinkosaugos strategijos, kad iki 2050 m. būtų pasiektas poveikio klimatui neutralumo tikslas, ir kad jame paskelbta apie keletą strategijų, kurios bus toliau plėtojamos reglamentais, fondais ir nacionalinėmis reformomis. EESRK ypač dėliausi, kad Europos žaliajame kurse akcentuojamas faktas, kad „mokyklos, mokymo įstaigos ir universitetai turi puikių galimybių bendrauti su mokiniais, tėvais ir platesne bendruomene apie tai, kokių pokyčių reikia norint, kad pertvarka būtų sėkminga“. Europos žaliajame kurse taip pat pabrėžiama aktyvaus kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo svarba, siekiant sudaryti geresnes sąlygas visiems, ypač nuosmukį išgyvenančių sektorių darbuotojams, pereiti prie žaliosios ekonomikos.

⁽¹⁴⁾ Žr. CEDEFOP (2020), Empowering adults through upskilling and reskilling pathways, Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling, for a comprehensive overview of low-skilled adults in the ES 27 and the UK.

⁽¹⁵⁾ CEDEFOP (2019), Skills for green jobs: 2018 update. Europos apibendrinamoji ataskaita. Šiame tyrime aptariami poslinkiai Vokietijoje, Danijoje, Ispanijoje, Estijoje, Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

⁽¹⁶⁾ COM(2019) 640 final.

3.4. Europos žaliajame kurse skelbiama apie Europos Komisijos planą parengti **Europos kompetencijos sistemą**, padėsiančią plėtoti ir vertinti su klimato kaita ir darniu vystymusi susijusias žinias, įgūdžius ir požiūrį. Ji taip pat teiks pagalbinę medžiagą ir sudarys sąlygas keistis gerąja patirtimi ES mokytojų mokymo programų tinkluose“. EESRK palankiai vertina šį siūlymą ir rekomenduoja, kad Komisija parengtų tokią kompetencijos sistemą, kuri pagal atvirojo bendradarbiavimo metodą būtų taikoma **formaliajame, savaiminiame ir neformaliajame ugdyme**, dalyvaujant švietimo ministerijų, socialinių partnerių iš švietimo ir mokymo sektorių atstovams ir kitiems atitinkamiems suinteresuotiesiems subjektams, pavyzdžiui, jaunimo ir švietimo nevyriausybinėms organizacijoms (NVO).

3.5. Žvelgiant iš formaliojo mokymosi perspektyvos, žalieji įgūdžiai ir klimato kaitos akcentavimas mokymosi ir dėstymo procesuose neatsiejami nuo mokyklų demokratizavimo ir nuo „žaliosios kultūros“ mokymosi aplinkos, kuri skatina **kurti žaliąsias mokyklas**, užtikrinant tinkamą klimatą saugančią ir aplinką tausojančią infrastruktūrą, taigi joms vadovaujant tvariai, bendradarbiaujant su visa mokyklos bendruomene ir mokinius ugdant tapti aktyviais piliečiais ir būsimais darbuotojais, kovosiančiais su klimato kaita.

3.6. Žaliuosius įgūdžius reikia ugdyti pagal nacionalines **aktyvaus švietimo ir mokymo ir įgūdžių strategijas**, parengtas bendradarbiaujant su atitinkamais subjektais, vedant veiksmingą socialinį dialogą ir konsultuojantis su atitinkamomis pilietinės visuomenės organizacijomis, įskaitant mokinių, jaunimo, mokytojų ir tėvų organizacijas, siekiant skatinti mažo anglies dioksido kiekio technologijų, tausiai išteklius naudojančios ir socialiai įtraukios ekonomikos kūrimą. Šios strategijos taip pat turi būti rengiamos ir atnaujinamos remiantis veiksminga įgūdžių numatymo ir derinimo sistema⁽¹⁷⁾, kurioje dalyvautų visi būtini suinteresuotieji subjektai, visų pirma socialiniai partneriai ir jaunimo bei švietimo NVO, ir pagal kurią būtų atsižvelgiama į kitus politikos tikslus, pavyzdžiui, aktualius švietimui, užimtumui, aplinkosaugai, žiedinei ekonomikai ir migracijai. Tai leistų laiku ir kryptingai užtikrinti visuomenės ir ekonomikos poreikius patenkinančių žaliųjų įgūdžių ugdymą švietimo ir profesinio mokymo srityse. Tam, kad perėjimas prie žiedinės ekonomikos taptų strateginiu valstybių narių tikslu, žaliųjų įgūdžių įgyvendinimo skatinimas taip pat turėtų būti suderintas su nacionalinėmis augimo strategijomis, užtikrinant, kad švietimo ir mokymo iniciatyvos atitiktų nacionalinius strateginius tikslus.

3.7. Be formaliojo švietimo, neformalioji aplinka prisideda prie pilietiškumo ugdymo aplinkosaugos klausimais, suteikdama galimybes ir sąlygas, kurios leidžia jaunimui įgyti ne tik žinių, bet ir išmokti įgūdžių, vertybių, požiūrių ir aplinką saugančių veiksmų, reikalingų tapti piliečiu, besirūpinančiu aplinka. „Be to, aplinka besirūpinantis pilietis yra įgalinamas ir motyvuotas dalyvauti visuomenės gyvenime kaip permainas skatinantis asmuo, siekiantis išspręsti šiuolaikines aplinkosaugos problemas, neleidžiantis kurti naujų problemų ir siekiantis tvarumo bei atkurti mūsų (žmonių) santykius su gamta. Pedagogikos sritys, įskaitant švietimą vietoje, pilietinį ugdymą ekologijos tema, ekologinio teisingumo pedagogiką, kompetenciją imtis veiksmų ir socialiniais bei mokslo tyrimais pagrįstą mokymą, gali padėti ugdyti jaunimo kompetencijas rimtam piliečių dalyvavimui, kuris reikalingas norint įgyvendinti aplinkos ir socialinius pokyčius.“⁽¹⁸⁾ Todėl labai svarbu remti **neformaliojo švietimo programas ir šiuos kvalifikacijos kėlimo metodus naudojančias organizacijas**, nes tos programos papildo formalųjį ugdymą mokyklose.

3.8. Atsižvelgdamas į pirmąjį **bendrą Tarybos posėdį**, kuriame 2019 m. dalyvavo ES finansų ir švietimo ministrai⁽¹⁹⁾, Komitetas ragina ES pirmininkausiančias valstybes ir Europos Komisiją sustiprinti Švietimo tarybos, Užimtumo tarybos ir Aplinkos tarybos bendradarbiavimą, kad aukščiausiu lygmeniu sprendimus priimančios asmenys susietų kovą su klimato kaita su žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų užtikrinimo visų amžiaus grupių piliečiams svarba.

⁽¹⁷⁾ Daugiau informacijos apie įgūdžių numatymą ir derinimą pagal visapusišką įgūdžių valdymo sistemą, žr. CEDEFOP interneto puslapį, skirtą įgūdžių numatymui ir derinimui. Apie įgūdžių numatymo, skirto žalesiems įgūdžiams, svarbą žr. CEDEFOP (2019), *Skills for green jobs: 2018 update*.

⁽¹⁸⁾ Paraskeva-Hadjichambi D. et al. (2020) *Educating for Environmental Citizenship in Non-formal Frameworks for Secondary Level Youth*. In: Hadjichambis A. et al. (eds) *Conceptualizing Environmental Citizenship for 21st Century Education. Environmental Discourses in Science Education*, vol 4. Springer, Cham

⁽¹⁹⁾ Bendras švietimo ir finansų ministrų posėdis.

3.9. EESRK palankiai vertina tai, kad Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl Europos žaliojo kurso⁽²⁰⁾, kurioje „pabrėžia, kad **pramonės strategijoje** turi būti deramai atsižvelgiama į poveikį darbo jėgai, taip pat skiriamas dėmesys darbuotojų **mokymui, perkvalifikavimui ir kvalifikacijos kėlimui**⁽²¹⁾; ragina Komisiją atidžiai išnagrinėti šios strategijos regioninį aspektą, užtikrinant, jog niekas ir nė vienas regionas nebūtų paliekamas nuošalyje; primygtinai reikalauja, kad neatsiejama strategijos dalis būtų socialinis dialogas, užtikrinantis visapusišką darbuotojų dalyvavimą“. EESRK pabrėžia, kad įmonės taip pat turi plėtoti aplinkos apsaugos strategijas, kurioms taip pat reikia darbdavių igūdžių tobulinimo.

3.10. Atsakomybė už aplinką prasideda teikiant informaciją žmonėms apie tai, kokius techninius sprendimus pradėti naudoti ekonomikos, asmeninio gyvenimo ir namų ūkių žalinimui. Todėl labai svarbu įdiegti priemones, kad daugiau technologinių ekologiškų sprendimų būtų perduota įmonėms, viešosioms įstaigoms ir namų ūkiams, taip pat mokoma, kaip šiuos technologinius sprendimus panaudoti skatinant patirtinį mokymąsi. Todėl Teisingos pertvarkos strategija⁽²²⁾ turėtų **remti visų amžiaus grupių suaugusių asmenų kompetencijų ir igūdžių ugdymą** darbo vietose ir ne tik ir taip padėti jiems priimti profesinius sprendimus ir persitvarkyti bei gyvenime vadovautis į tvarumą orientuotu mastymu.

3.11. Pirmasis Europos socialinių teisių ramsčio principas turi tapti tikrove, kad būtų užtikrinta, jog visi suaugusieji turėtų vienodą prieigą prie kokybiško ir įtraukaus mokymo ir švietimo, mokymo ir mokymosi visą gyvenimą darbo vietose ir už jų ribų, susijusio su žaliaisiais igūdžiais, kompetencijomis, žaliosiomis technologijomis, ir prie tam tikrų profesijų socialinių ir emocinių žaliųjų igūdžių, o tam reikia pripažinti mokymą, skirtą kelti kvalifikacijų lygį. Efektyvi parama tobulinti žaliųjų igūdžių ir žaliųjų darbo vietų igūdžių mokymą turėtų būti teikiama bet kokio igūdžių lygio ir bet kokio dydžio įmonės darbuotojams, nepriklausomai nuo sektoriaus ir geografinės vietovės, kurioje jie dirba. Tokia parama turi būti plėtojama kaip nacionalinė ir sektorinė strategija, įtraukiant sektorių igūdžių tarybas ir socialinius partnerius, ypatingą dėmesį skiriant teikėjų mokymo kokybei.

3.12. ES privalo didinti investicijas į savo išmetamo anglies dioksido kiekio ir anglies pėdsako mažinimą įgyvendinant projektus, kurie taip pat gali sukurti kokybiškas darbo vietas. **Žaliųjų igūdžių ir aplinkos apsaugos kompetencijų finansavimas** yra labai svarbi „Erasmus+“ programos dalis, siekiant remti jaunimo ir ugdomuosius bendradarbiavimo projektus kovos su klimato kaita srityje, studentų, jaunimo ir besimokančių darbuotojų mobilumą ir mainus, žaliųjų mokyklų kūrimą ir mokytojų rengimą. EESRK pažymi, kad Komisija deda pastangas, kad valstybės narės būtų aprūpintos naujais finansiniais ištekliais, kad mokyklų pastatai ir veikla taptų tvaresni, siekiant 2020 m. nukreipti 3 mlrd. EUR investicijas į mokyklų infrastruktūrą. Mes pritariame tam, kad kiti ES fondai, tokie kaip ESF+, Ekonomikos gaivinimo priemonių rinkinys ir Teisingos pertvarkos fondas telktų dėmesį į finansinės paramos žaliųjų igūdžių ugdymui visoms amžiaus grupėms teikimą. Kartu turi būti užtikrintas viešasis tvarus investavimas į švietimą ir mokymą⁽²³⁾.

3.13. Parama suaugusiųjų mokymui yra svarbus individo, darbdavio ir visos ekonomikos laimėjimas, siekiant esminės **darbo pasaulio transformacijos**, kurią pirmiausia skatina klimato kaita. Darbo jėgos **kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo finansavimas** naudojant ESF+, kitų Europos fondų, nacionalinių viešųjų užimtumo tarnybų (VUT) paramą ir darbdavių indėlį yra nepaprastai svarbus ir turėtų būti remiamas veiksmingomis perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo strategijomis. Įmonių bendradarbiavimo ir išteklių sutelkimo rėmimas siekiant patenkinti mokymo poreikius gali būti ypač naudingas MVĮ, kurioms trūksta laiko ir išteklių, kad jos pačios galėtų užtikrinti mokymą⁽²⁴⁾. Jeigu žalieji igūdžiai būtų įgyjami darbo vietoje, didėtų darbuotojų, vadovų ir suinteresuotųjų subjektų atsparumas ir prisitaikymas, kartu būtų prisidedama prie žaliojo augimo.

⁽²⁰⁾ 2020 m. sausio 15 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl Europos žaliojo kurso.

⁽²¹⁾ Pabrėžta mūsų.

⁽²²⁾ Teisingos pertvarkos mechanizmas yra Europos žaliojo kurso investicijų plano dalis ir jam bus skirta mažiausiai 100 milijardų EUR investicijų, kad būtų teikiama papildoma tikslinė parama regionams, kuriuos labiausiai paveikė perėjimas prie klimatui neutralios ekonomikos ir kuriems sunkiau sekasi įveikti šią problemą.

⁽²³⁾ OL C 262, 2018 7 25, p. 1.

⁽²⁴⁾ CEDEFOP (2019), Skills for green jobs: 2018 update. Šiame tyrime aptariami poslinkiai Vokietijoje, Danijoje, Ispanijoje, Estijoje, Prancūzijoje ir Jungtinėje Karalystėje.

3.14. EESRK palankiai vertina faktą, kad Aplinkos taryba susitiko 2020 m. kovo 5 d. ir aptarė žaliąjį kursą ir **Europos semestro žalinimą** ⁽²⁵⁾, ir prašo Komisijos dirbti su švietimo ministerijomis, atitinkamais socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės organizacijomis formuluojant ES valstybių narių konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas, kaip padidinti žaliųjų įgūdžių ir kompetencijų skatinimą visais lygmenimis ir visuose švietimo ir profesinio mokymo sektoriuose, pradedant ikimokykliniu ugdymu ir kylant iki pat aukštojo mokslo ir suaugusiųjų mokymosi, pagalvojant apie galimybes teikti veiksmingą paramą suaugusiems darbo vietose ir už jų ribų.

2020 m. gruodžio 2 d., Briuselis.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkė
Christa SCHWENG*

⁽²⁵⁾ Aplinkos taryba, 2019 m. kovo 5 d.